

Innst. O. nr. 32.

(1998-99)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov av 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett og lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon.

Ot.prp. nr. 7 (1998-99).

Til Odelstinget.

PROPOSISJONENS HOVEDINNHOLD

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i statsborgerrettsloven og adopsjonsloven. Det foreslås at utenlandsk barn under 12 år som adopteres av norsk borger får automatisk norsk statsborgerskap. Adoptivbarn mellom 12 og 18 år kan få norsk statsborgerskap ved melding. Det samme gjelder barn født utenfor ekteskap med norsk far.

ERVERV AV STATSBOGERSKAP FOR ADOPTIVBARN

Det fremgår av adopsjonsloven § 14 at adoptivbarnets statsborgerskap ikke blir endret ved adopsjonen. Adoptivforeldrene må søke om norsk statsborgerskap på barnets vegne i medhold av statsborgerrettsloven § 6 annet ledd, der det fremgår at søker kan få norsk borgerrett når særlige grunner taler for det.

Problemstillingen ble drøftet i Ot.prp. nr. 40 (1984-85) om lov om adopsjon. Det konkluderes her med at norsk statsborgerskap ikke bør gis samtidig som adopsjonsbevilling utstedes. I Innst. O. nr. 19 (1985-86), ber justiskomiteen likevel departementet om å utrede mulighetene for at barn under 12 år som adopteres av norske foreldre bosatt i Norge, automatisk får norsk statsborgerskap. I komiteens merknad vises det til at adoptivbarn så vidt mulig skal ha samme rettsstilling som egne fødte barn.

Forslag til endringer i statsborgerrettsloven og adopsjonsloven ble sendt på høring, og majoriteten av høringsinstansene gir forslaget sin tilslutning, eller har ingen kommentarer.

De aller fleste utenlandske barn som adopteres til Norge er under 12 år, og departementet foreslo i høringsbrevet at det gis automatisk norsk statsborgerskap til disse der en av foreldrene er norsk statsborger. Tilsvarende regler finnes i de øvrige nordiske land. Departementet mente at kontrollhensyn og hensynet

til sammenhengen i loven tilsier at automatisk erverv av norsk statsborgerskap gjøres betinget av at norske myndigheter har gitt forhåndssamtykke til adopsjonen.

Blant de høringsinstansene som har uttalt seg er et klart flertall positive til departementets forslag, men noen ønsker at forslaget presiseres ytterligere, eller utvides til også å omfatte adopsjoner der godkjenning skjer etter at adopsjonen har funnet sted.

Departementet mener at forslaget bør være rettet mot de ordinære utenlandsadopsjonene som skjer med forhåndssamtykke fra norske myndigheter, og opprettholder forslaget.

Enkelte høringsinstanser har bemerket at høringsbrevet ikke vurderer høringsforslaget opp mot reglene om dobbelt statsborgerskap.

I Ot.prp. nr. 40 (1984-85) ble problematikken rundt dobbelt statsborgerskap anført som et tungtveiende moment mot at adoptivbarn automatisk får adoptivforeldrenes statsborgerskap. Departementet mener disse momentene ikke lenger er avgjørende. Synet på dobbelt statsborgerskap har de senere årene endret seg noe. Skulle automatisk erverv av norsk statsborgerskap medføre dobbelt statsborgerskap, er dette ikke i strid med norsk lov eller dagens konvensjoner. Om adoptivbarnet kommer i den situasjon at det får dobbelt statsborgerskap, vil det være samme situasjon som om barnet hadde vært født av f.eks. norsk mor og utenlandsk far.

Enkelte av høringsinstansene har påpekt at også adoptivbarn mellom 12 og 18 år bør gis anledning til å få norsk statsborgerskap på en enklere måte enn etter gjeldende praksis. I henhold til dagens praksis vil adoptivbarn mellom 12 og 18 år få norsk statsborgerskap etter søknad i medhold av statsborgerrettsloven § 6 annet ledd såfremt de oppfyller kravet til botid i riket.

Departementet foreslår at adoptivbarn mellom 12 og 18 år kan bli norske borgere ved melding. Barnet må samtykke i at melding gis.

De nye reglene tas inn i statsborgerrettsloven som ny § 1a.

Komiteens merknader

Komiteen er tilfreds med at revisjonen medfører en forenkling av loven, og støtter prinsippet bak lovforslaget: å likestille barn født i og utenfor ekteskap så langt det er mulig.

Komiteen har merket seg departementets vurdering av dobbelt statsborgerskap som vil kunne oppstå når utenlandske barn som adopteres automatisk får norsk statsborgerskap. Norsk lov bygger på prinsippet om at man i størst mulig grad skal unngå dobbelt statsborgerskap. Dette prinsippet gjelder imidlertid ikke hvis dobbelt statsborgerskap inntreer automatisk, f.eks. ved fødsel, ekteskap, e.l. Det vises videre til at der forslaget fører til dobbelt statsborgerskap ved adopsjon vil man få samme situasjon som man i dag har om barnet er født av norsk mor og utenlandsk far, og dette skaper ikke problemer sett fra norsk side.

Komiteen viser videre til at noen staters lovgivning kan medføre automatisk bortfall av adoptivbarnets statsborgerskap hvis han/hun automatisk får norsk statsborgerskap.

Komiteen støtter prinsippet om at adoptivbarn og egenfødte barn skal likestilles, og at adoptivbarn mellom 12 og 18 år bør kunne få norsk statsborgerskap uten krav til botid i riket. For å få statsborgerskap, må det gis melding til fylkesmannen, og barnet skal ha samtykket i at slik melding gis. Komiteen understreker at prinsippet om at barn i denne aldersgruppen skal ha rett til å uttrykke sin mening og bli hørt, dermed blir ivaretatt. Disse vilkårene gir også adoptivforeldrene en plikt til nøye å vurdere hva som er til barnets beste sammen med barnet.

ERVERV AV STATSBERGERSKAP FOR BARN MED NORSK FAR

I medhold av statsborgerrettsloven får barn født av norsk mor automatisk norsk statsborgerskap ved fødselen, mens barn født av utenlandsk mor og norsk far bare får automatisk norsk statsborgerskap etter sin far i de tilfeller hvor foreldrene er gift ved barnets fødsel eller gifter seg før barnet fyller 18 år.

Et barn med utenlandsk mor og norsk far, hvis norske far ikke er gift med barnets mor, kan få norsk statsborgerskap etter søknad dersom "andre serlege grunnar er for det". I henhold til praksis innvilges norsk statsborgerskap i medhold av denne bestemmelsen til barn under 18 år med norsk far, dersom faren bor sammen med barnet og har foreldreansvaret helt eller delvis. Det kreves videre at barnet er bosatt i Norge og at det foreligger samtykke fra foreldrene.

For barn som kommer til Norge etter at de har fylt 12 år stiller man i tillegg krav til at barnet skal ha bodd en viss tid i Norge. Botidskravet øker gradvis med alderen.

I proposisjonen gjennomgås rettstilstanden i øvrige nordiske land, som har noe varierende regler.

Departementet viser til at Europarådets konvensjon om statsborgerskap vil fremme likestilling mellom barn født i og utenfor ekteskap.

I høringsbrevet ble det foreslått at statsborgerrettsloven får en ny bestemmelse - § 2 a - som fastsetter at barn av foreldre som ikke er gift og hvor far er norsk, får norsk statsborgerskap ved melding hvis faren var norsk borger da barnet kom til, han har vedtatt farskapet eller farskapet er fastsatt ved dom og moren samtykker når hun har foreldreansvar. Har barnet fylt 15 år, må også det samtykke i at melding gis.

Blant de høringsinstansene som har uttalt seg er et klart flertall positive til departementets forslag.

Forslaget til ny § 2 a i høringsbrevet satte som vilkår at barnet skulle være ugift. Etter høringen uttalte departementet at dette vilkåret ikke er forenlig med Europarådets nye konvensjon om statsborgerskap og foreslår på denne bakgrunn å sløyfe vilkåret.

Juss Buss mente at forslaget også burde fange opp unnfangelsestidspunktet, ikke bare fødselstidspunktet, og viste til at barn født i ekteskap får automatisk norsk statsborgerskap selv om far dør før fødselstidspunktet.

Departementet er enig i at dersom barnets far dør før barnet blir født, men hadde tatt på seg farskapet under svangerskapet, eller farskapet senere blir fastsatt ved dom, bør det være avgjørende om faren var norsk borger da han døde. Forslaget er endret tilsvarende.

Det var i forslaget satt som vilkår at barn over 15 år skal samtykke til at melding gis. Flere av høringsinstansene har stilt spørsmål ved om ikke 15-års grensen bør senkes til 12 år. Departementet er etter en ny vurdering enig i dette og setter grensen for barnets samtykke til 12 år.

Det følger av høringsbrevet at man tenker seg at melding gis til fylkesmannen for personer bosatt i Norge, mens melding gis til utenriksstasjonen for personer bosatt i utlandet. Det foreslås at tvils- og avslagssaker blir sendt Utlendingsdirektoratet for førsteinstansbehandling, med Justisdepartementet som klageinstans.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter videre departementet i at et barn bør kunne få norsk statsborgerskap når faren har vedtatt farskapet eller farskapet er fastslått ved dom og faren var norsk statsborger da barnet ble født. Dersom faren dør før barnet er født, kan barnet bli norsk statsborger når faren hadde tatt på seg farskapet,

eller farskapet senere blir fastslått ved dom og faren var norsk statsborger da han døde. Flertallet støtter innføringen av disse vilkårene, og anser dem for å være saklige og viktige.

Flertallet er videre enig i at den eller de som har foreldreansvaret kan inngi melding om at barnet skal bli norsk statsborger, og at dersom flere har del i foreldreansvaret, må alle være enige i at melding gis.

Flertallet er tilfreds med at prinsippet om at det skal innhentes samtykke fra barnet fra det er 12 år, lovfestes.

Flertallet slutter seg til departementets vurdering om at avgjørelsen vedrørende statsborgerskap anses som et enkeltvedtak med klageadgang. Flertallet er videre enig i at tvils- og avslagssaker sendes til Utlendingsdirektoratet for førsteinstansbehandling med Justisdepartementet som klageinstans.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er fornøyd med den regelen som i dag gjelder i forbindelse med erverv av statsborgerskap for barn med norsk far, og ser ingen grunn til å endre loven på dette punkt. Disse medlemmer vil derfor stemme imot § 2 a i statsborgerrettsloven.

ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslaget til ny § 1 a innebærer totalt sett en forenkling. Innføring av meldingsadgang for adoptivbarn mellom 12 og 18 år antas ikke å få økonomiske og administrative konsekvenser av betydning.

Det er vanskelig å fastslå hvor mange som vil benytte seg av meldingsadgangen i forslaget til ny § 2 a, men det antas at fylkesmannen vil avlaste Utlendingsdirektoratet noe på dette området.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov av 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett og lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon.

I.

I lov av 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett gjøres følgende endringer:

Ny § 1 a skal lyde:

Barn som ikke er fylt 12 år og som vert adoptert av norsk statsborger, får ved adopsjonen norsk borgarrett såframt:

- a) *barnet vert adoptert ved løyve frå departementet, jf. lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon § 1, eller*
- b) *barnet vert adoptert ved utanlandsk adopsjon og departementet har samtykka til adopsjonen på førehand, jf. lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon § 22.*

Barn mellom 12 og 18 år som vert adoptert av norsk statsborger på slik måte som nemnt i første ledd bokstav a eller b, får norsk borgarrett såframt den eller dei av adoptivforeldra som har foreldreansvaret gjev inn skriftleg melding til den tenestemakta som Kongen fastset. Barnet må samtykke i at slik melding vert gjeve inn.

Ny § 2 a skal lyde:

Barn under 18 år med foreldre som ikke har vore gift med kvarandre, får norsk borgarrett etter faren såframt han har teke på seg farskapen i samsvar med reglane i lov av 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 4 eller farskapen er fastsatt ved dom, og faren var norsk borgar då barnet vart fødd. Dersom faren døydde før barnet vart fødd, men hadde teke på seg farskapen, eller farskapen seinare vert fastsett ved dom, er det avgjerande om faren var norsk borgar då han døydde.

Det er eit vilkår at den eller dei som har foreldreansvaret for barnet gjev inn skriftleg melding til den tenestemakta Kongen fastset. Barnet må samtykke i at slik melding vert gjeve inn dersom det har fylt 12 år.

II.

I lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon gjøres følgende endring:

§ 14 første ledd oppheves.

III.

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Oslo, i justiskomiteen, den 11. februar 1999.

Kristin Krohn Devold,
leder.

Åse Wisløff Nilssen,
ordfører.

Jan Simonsen,
sekretær.